

ÜLIÕPILASLEHT

SISU: Dr. E. Virányi: Kõrgema hariduskorralduse ajalooline areng Ungaris. / Fr. Puksov: Vastuseks „Kus on nälg ja janu raamatu järele.“ / A. Kls: Tuliründ I. / A. Kalamees: Fantaseringud humaansusest ja mammonast. / J. P.: Mõõdunud poolaasta tantsuõhtud „Vanemuises“ / Via: PEN-klubi osakond Eestis asutatud. / Akadeemilisi teateid. / Välistoimkonna teadaanne.

Was macht der Mann am Himmel?

A handwritten musical score consisting of eight staves. The notation is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The first staff begins with a treble clef, a sharp sign, and a common time signature. The music is written in a cursive, handwritten style. The fifth staff has the word "Refrain." written above it. The score ends with a double bar line on the eighth staff.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

Kõrgema hariduskorralduse ajalooline areng Ungaris.

2) Ungari üliõpilased välismaal. Stipendiumid, kolleegiumid ja teaduslikud asutised välismaal.

Ungari praeguse kultuurse tasapinna kõrgus leiab oma seletuse selles, et ungari rahva parimate poegade püüd ristiusu vastuvõtmisest saadik oli sihitud sinna, et lääne kultuuriga kontakti jäädes arendada omapärast haridust.

Meil on kindlaid andmeid, et ungari üliõpilased, eriti teoloogid ja juristid, külastasid juba XI sajandist saadik Euroopa kuulsamaid ülikoole. Árpád-dünastia ajajärgul (kuni 1300 p. Kr. s.) oli Pariisi ülikool see, mis ungari hariduselu peale otsustavat mõju avaldas. (Kuningliku kantselei administratsioon, hoovi kombed ja kirikuelu, kaubandus, tööstus, ungari ortograafia ning folklore tõendavad seda.) See ei ole ime, sest Prantsusmaa käes oli XI sajandist saadik juhtiv osa Euroopa ühiskondliku ning kirikupoliitika alal. Järgmisel sajandil saab ta ka vaimlise juhtimise oma kätte. Notre-Dame'i kool, mis XIII sajandil kuulsaks Sorbonne'i ülikooliks muudeti, on

pärast a. 1100 üldiselt tuntud Euroopas. Siin sureb 1175. a. ümber Bethlen'i nimeline ungari üliõpilane, esimene ungari üliõpilane, kes meil nime järele ka tuntud. Bethlen'i vanemad andsid ainelist toetust Sorbonne'i ülikooli ehitamiseks, ning ehitamistööst võttis üliõpilane Bethlen ka isiklikult osa. Seepärast maetigi ta Sorbonne'i kirikus. Peale nimetatud õppis XII sajandil Pariisi ülikooli eriti kuulsas teoloogia teaduskonnas (peab mõtlema Abailard'i tegevuse peale) ungarlane Lukács, sajandi lõpui Ungari ajaloos tähtsat osa mängiv Esztergom'i peapiiskopp. Arvatakse, et nimetatud sajandil oli ungari üliõpilaste arv Pariisis mitme sajani ulatuv. Üliõpilased olid tol ajal rahvuse järele „natio“-nides organiseeritud. Kuid ungari üliõpilaste arv oli liig väike, et „iseseisvat“ natsiooni moodustada. Nad ühinesid inglise natsiooniga.

Bologna ülikool oli Sorbonne'i kõrval kuulsam ülikool tol ajal,

eriti tema õigusteaduskonna tõttu. Mitutuhat üliõpilast külastasid teda, kes enne 1250. a. kaks suurt korporatsiooni moodustasid: „ultramontaanid“ (mitte itaallased) ja „citramontaanid“ (itaallased). Esimese 15 natsiooni hulgas on a. 1265 saadik ka „Natio hungarica“ üles tähendatud. Ultramontaanide rektorite, ülikooli nõukoguliikmete, ning professorite hulgas on tuntud mitu ungarlase nime. Isegi ülikooli statuutide kokkuseadjate hulgas oli a. 1316 üks ungarlane. Bologna ülikool kaotab oma tähtsuse ungari üliõpilaste külastamise vaatekohalt XVI sajandil. Huvitav on, et praeguse Bologna ülikooli keskhoone oli vanasti „Natio hungarica“ maja.

Vicenza, Padua ja Ferrara ülikoolides, samuti Veneetsia, Firenze ja Rooma kõrgemates koolideski leiame ungari üliõpilasi keskajal. Hiljem väheneb nende arv. Osalt asutati Ungaris ülikoolisid, osalt asutati

niisuguseid Ungari naaberriikides.

Nii leiame a. 1365 asutatud Viini ülikoolis juba 1366. a. saadik ungari üliõpilasi „Natio hungarica“ korporatsioonis, kuhu aga ka slaavlaste kuulusid. Asutamisest saadik kuni a. 1450 teise poolaastani oli Viini ülikoolis immatrikuleeritud 19780 üliõpilast, neist 21⁰/₀, see on 4151 „Natio hungarica“ liikmed. Slaavlaste maha arvates on puht ungari üliõpilaste arv 2929, see on üldarvust 14,8⁰/₀. Ungarlased õppisid peasjalikult õigusteaduskonnas, kuid ka teoloogia ja arstiteaduskonnas. Mõned andmed seletavad ungari üliõpilaste tähtsust Viini ülikoolis. Nii näit. a. 1402—1406 vahel oli õigusteaduskonna 1344 üliõpilasest 225 ungarlast; nad õppisid edukalt, sest selle aja jooksul promoveeris neist 76 baccalaureatust, 34 licenciatust ja 29 doktori. Filosoofia teaduskonnas saab a. 1385—1453 vahel 526 ungarlast baccalaureatuse kraadi. A. 1385—1498 vahel õpetab Viini ülikooli filosoofia-teaduskonnas 116 ungari professori ja usuteaduskonnas a. 1407—1477 vahel 13 ungari professori. Viini ülikoolile andis pitsari Ungari kuningas Mathias I.

A. 1364 asutatud Krakka ülikoolis kohtame 1401. a. saadik, eriti aga XV sajandi teisel poolel, palju ungarlast. A. 1493—1558 vahel olid immatrikuleeritud 1892 ungarlast. XV sajangu teisel poolel asutati ka eri ungari kolleegium, n. n. „Bursa“ (konvent-maja), mis likvideeriti a. 1558.

1369. a. saadik leiame ungari üliõpilasi Praaga ülikoolis, kes on „Natio bohemorum“ liikmed. Eriti Pécsi ülikooli kuulajad käisid siin tihti ennast täiendamas. A. 1415 nimetab ülikooli matrikkel ungarlaste Budai Berecki „rector universitatis studii Pragen-

sis“ eks. XV sajandil langeb märksa ungarlaste õppimine Praagas.

Keskajal oli, eriti preestriseisuse seas, palju ülikooli haridusega ungarlasti, kellel oli enamasti ka ülikooli aukraade. Paavstide kiitvad märgukirjad toonitavad tihti, et Ungaris on õige palju kõrgesti haritud preestreid. Ungarit ei peetud siis asjata, eriti XV sajandil, Euroopa üheks juhtivaks riigiks ning lääne kultuuri kaitsevalliks. A. 1458—1490 vahel, kui Ungaris juba Pécsi ja Pozsonyi ülikoolid funktsioneerisid, külastasid Padua ülikooli 66, Viini ülikooli 951 ja Krakka ülikooli 1263 ungari üliõpilast. Selle aja kohta oli siis Ungaris õige arvurikas haritlaste kiht.

Protestantismi tulek Ungaris langeb ühte suure poliitilise, majandusliku ning ühiskondliku kriisiga. Türklaste okupatsioon kutsus esile Saksamaa orientatsiooni. XVI sajandist saadik hakkab siis Saksa hariduslik tõus oma mõju avaldama Ungari kultuurelule. Ladina rahvaste katoliitsismi asendab germaanlaste protestantism. Ungari ülikoolid kadusid segaste sõjaolude tõttu, järjelikult etendab välismaal õppimine veel tähtsamat osa kui keskajal. Eriti protestantlased on need, kes oma õppiva noorsoo saadavad välismaale ennast täiendama. Katoliiklased käisid peasjalikult Roomas, a. 1552 asutatud Collegium Germanicum et Hungaricum'is, väiksemal arvul Viinis ja a. 1573 asutatud, ning a. 1584 ülikooliks organiseeritud Graz'i akadeemias. Viimase ülikooli professorkonnas oli kolm ungarlast, nende seas Ungari suur katoliseerija, kardinaal-peapiiskopp Peter Pázmány, praeguse Budapesti ülikooli asutaja. Krakka kaotas peale ajutise tõusu oma tähtsuse Ungari vaatekohalt. Ungari katoliiklased käisid ka jesuiitide Olmütz'i akadeemias.

Padua ülikool promoveeris ka protestantlasi, mispärast ka paljud ungari protestantlased siin õppisid.

Protestantlaste tõotatud maa oli aga Saksa riik. Luther'i ja Melancthon'i mõju on tähtis Ungari XVI sajandi kultuurses arengus. Peab eestkätt mainima a. 1502 asutatud Wittenberg'i ülikooli, kus juba a. 1521 esineb üks ungari üliõpilane. Sajandi lõpuni õpib siin üle 800 ungarlast, neist suurem osa ungari reformaatoreid. A. 1546 asutatakse Ungari „Bursa“ ning raamatukogu. Wittenberg jääb ka edaspidi ungari lutherlaste tähtsaks õppekohaks.

Kui a. 1592 Kalvini poolehoidjad eemaldati sellest ülikoolist, hakkasid ungari kalviinlased ikka enam a. 1386 asutatud ja juba 1568. a. saadik nende poolt külastatud Heidelberg'i ülikooli siirduma. Transsylvania vürst Gabriel Bethlen valvab XVII sajandi alul isiklikult selle ülikooli ungari üliõpilaste stuudiumi järel. Kui Heidelbergi ülikool maha põleb a. 1622 ühes raamatukoguga, kaotab ta oma tähtsuse ungari seisukohalt. Tema asemele astub Odera-Frankfurt'i ülikool a. 1811 Breslau ülikooliga ühendatud, kus 1546. a. saadik XVIII sajandi lõpuni eriti transsylvaniaanlasi leidub.

Melancthon'i surma (1560) järele tõuseb Jena ülikooli tähtsus. Eriti XVII sajandi teisel poolel käivad siin tihti ungarlased. Ülikooli hiilgeaeg oli a. 1777—1806 vahel, kui tema filosoofia teaduskonna professorite hulka kuulusid Schiller, Fichte, Schelling ja vennad Schlegelid. A. 1882—1883 registreeriti Jena 2396 ungari üliõpilast.

A. 1690 asutatud Halle ülikool avaldas XVIII sajandil kõige suuremat mõju ungari protestantismi koollasjanduse ja tema terve hingelaadi peale. Kui ta a. 1817

Wittenbergi ülikooliga ühendati, toodi sealt XVI sajandil asutatud ungari raamatukogu Hallese, kust ta pärast ilmasõda Berliini ülikooli Ungari Instituudile anti alalhoidmiseks.

A. 1409 asutatud Leipzigi ülikooli ungari üliõpilaste arv on keskajal õige väike, tõuseb aga pärast usupuhamist ikka enam, meie päevini. XVIII sajandil oli ungarlane Andreas Bél korduvalt selle ülikooli rektor.

Kuid Tübingen'i, Gieseni, Rostock'i, Altdorfi, Erlangen'i, Königsbergi, Göttingen'i ja Strasburgi linna ülikoolid olid sajandite vahe-

tusel ka ungari üliõpilaste õppekohtadeks, tõendades, et hariduse poole püüdmine ei ole kunagi jahtunud Ungari õppiva noorsoo keskel.

Protestantismi ajal ning kogu XVII—XVIII sajandi jooksul külastati, meelsasti eriti kalviinlased, Hollandi ülikooli, näit. Franeker'i (as. 1585), Leyden'i (as. 1575), Utrecht'i (as. 1636) ning kaotatud Harderwijk'i (1648—1818) ja Gröningen'i ülikooli, kus neile anti ka ainelisi kergendusi.

Šveitsi ülikoolide külastamine algab XVI sajandil. Basel'i ülikooli vastu tõusis ungari huma-

nistide huvi, kui tema professorkonnas oli tegev Reuchlin ja kui Rotterdami Erasmus linnas viibis. Pärast, kuni XVII sajandi lõpuni, käisid seal eestkätt protestantlased, samuti kui Genfi akadeemias. Berni ülikoolis soodustasid ungarlaste õpinguid XVIII sajandil stipendiumid.

Inglismaal, Oxfordi ülikoolis käisid XVIII sajandi jooksul mõned ungari üliõpilased. Aga ka Tartu ülikooli XVII sajandi üliõpilaste nimekirjas leidus mõnede ungari, vististe Trassylvaani saksa soost pärit, üliõpilaste nimesid.

(Pooleli.)

Dr. E. Virányi.

Vastuseks «Kui on nälg ja janu raamatu järele».

„Üliõpilaslehes“ nr. 10 — 1927. a. ilmunud „Kui on nälg ja janu raamatu järele“ autor on ühe hoobiga kõigile eesti raamatukogudele, maa-rahvaraamatukogudest alates kuni suurimani, ülikooli-raamatukoguni, surmaotsuse kuulutanud. Nad olevat halvasti korraldatud, neisse muretsetavad teosed ei vastavat lugejaskonna huvidele ja raamatukoguhoidjad ei seisvat oma kutse kõrgusel.

Kuna allakirjutanu raamatukogunduse alal laiemas ulatuses tegutseb ja suuremat osa Euroopa raamatukogusid tunneb, ülikooli omi kui ka avalikke kogusid, siis julgub ta siin katset teha autori süngeid seisukohti ümber lükata. Arusaadavalt ei usalda ma kinnitada, et Eestis raamatukogude „korraldusoludes“ ideaalini oleks jõutud. Selleks vajame ohtraid annetajaid-eraisikuid Andrew Carnegie eeskujul Ameerikas, pikaajalisemat edenemisvõimalust ja huvi seltskonna poolt raamatukogude vastu

Taani eeskujul ja erilistes raamatukoguhoidjate-koolides kutse omandanud raamatukoguhoidjaid. Si male nunc, bene erit!

On juba ellu viidud rahvaraamatukogude seadus, mis kohustab omavalitsusi asutama kogusid igale kodanikule „kättesaadavuse“ ulatuses, juba korraldatakse eri kursusi hoidjatele ja on avaldatud soovitatavate raamatute nimestikke.

Linnaraamatukogusid on ka meil alles viimasel ajal loodud, mis pole suutnud oma tegevust veel arendada. Erandiks on Tartu ja Tallinna omad, mis korralduse kui ka kogus leiduvate raamatute arvu poolest julgesti võivad võistelda väljamaa linnaraamatukogudega.

Ülikooli raamatukogu suhtes esinetakse kahe süüdistuspunktiga. Esiteks ei rahuldavat „tänapäeva üliõpilaskonda“ raamatukokku kuuluv kirjandus; teiseks peetakse liig aeglaseks laenutamise aparati, mis koguni üliõpilasi „stuumiumi normaalajaga“ lõpetamast takistavat.

Miks autor ei nimeta veel ilukirjanduse laenutamise keeldu? Need väited pole mulle, raamatukogu juhatajale, uudiseks ja neid on mitmel puhul ja eri olukordades kaalutletud.

Kahjuks on meie „tänapäeva“ üliõpilaskonnas levinenud põhimõte, et eksamite õiendamiseks tarvilikke õpperaamatuid ei tarvitse muretseda isiklikuks omanduseks. Keskkooli õpilasena tegi ta seda, üliõpilasele muretsegu neid Ülikooli raamatukogu. Seepärast on siis suurem osa Ülikooli kogu kasutajaist — üliõpilasist õpperaamatute hankijaid. Kuid iga Ülikooli raamatukogu omandab igast teosest ainult ühe eksemplari. Erandina vabaks kasutamiseks lugemiruumi asetatud mitte laenutatavaist teatamisteoseist muretsetakse ka veel teine eksemplar. Ülikooli raamatukogu pole „eksami-raamatute“ ütleme umbes 300 teose eksemplaride ladu, vaid omandab põhimõtteliselt teadusliku uurimise

otstarbel neid trükitooteid, mida ei suuda või ei tarvitse muretseda isiklikult õppejõud ja üliõpilased, esijoones alliketeoseid ja teaduslikke ajakirju. Raamatukogu määruste § 1 ütleb: „uurimis- ja õppetöoks tarvisminevat kirjandust“, mitte aga õppimiseks. Teine olukord valitseb igalpool seminariraamatukogude suhtes, nii ka meilgi. Oletab aga autor, et Ülikooli raamatukogu „pole arkiiv-raamatukogu“, põhjendab viimane mõiste vildakul arusaamisel. Pole kahtlust, et kui raamatukogu määruste põhjal: „raamatud, mis arhiivseks muutuvad, tuuakse üle õppeasutuste raamatukogudest pääraamatukokku“, on pearaamatukogu ka „arkiiv“, niivõrt kui ta on teaduslik ja mitte-avalik, ainult õppejõududele ja üliõpilastele kasutamiseks.

Tõepoolest ei rahuldaks üliõpilasi ka kümne eksemplari soetamine Ülikooli raamatukokku näiteks õigusteadlikust teostest, mida ka majandusteadlased eksamiksvajavad, kuna eksaminantide arv vastavas aines sajabani tõuseb. Miks

on 10 üliõpilast eesõigustatud olukorras, kuna 90-le ei jatkaks teoseid.

Endises Jurjevi ülikooli raamatukogus oli põhimõte veel selgemal kujul läbi viidud, võrreldeskoosseisu kataloogide põhjal. Õpperaamatud puudusid seal suuremalt jaolt, kuna nüüd eesti ajal ikkagi üks eksemplar kogusse on soetatud. Samuti üliõpilaskonna huvides on koondatud üksikuist teaduskondadest pearaamatukokku õppursõdurite raamatuid, et neid laenutamise teel üliõpilastele kättesaadavaks teha. Rohkem nõuda ei saa!

Sellega ühenduses võimaldub küsimuse käsitlemine, mille kohta varem sõna tahtsin võtta „Üliõpilaslehes“.

Ülikooli raamatukogu ei soeta mitmes eksemplaris õpperaamatuid: tegelikult muretsseb neid iga üliõpilane isiklikult. Et aga majanduslik kitsikus takistab mõnda üliõpilast seda põhimõtet teostada, tulgu siin abiks üliõpilaskonna esindus ühes üliõpilasorganisatsioonidega, soetades oma raamatukokku

eksamiraamatuid. Eeskujuks olgu Rootsi ja Soome ülikoolid. Kuna Lundis üliõpilaskonna raamatukogus („Akademiska föreningens bibl.) peamiselt ilukirjandus, mitte õpperaamatud aset leiavad, on osakondades: Smålands nations bibl. ligikaudu 3000 köidet ja Skånska nationernas bibl. 8000 k. (1924. a.) määratud eksamite õien-damise hõlbustamiseks ülikoolis. Helsingis on Ylioppilaskirjasto. Meil, kuna terve üliõpilaskond ei jagune osakondadesse, kannaks üliõpilaskonna esinduse raamatukogu nations bibl. ülesandeid, soetades õpperaamatuid.

Kas tõesti oodatakse Tartu Ülikooli raamatukogus liig kaudu järjekorras raamatute laenamisele võrreldes välismaade Ülikooli raamatukogudega?

Välismaade teaduslikkudes raamatukogudes esitatakse harilikult soovisid päev varem ja alles järgmisel päeval saab laenaja raamatu. Algul kavatsesin ka Tartu Ülikooli raamatukogus sarnast uust maksma panna, kuid laena-

Tuliründ I.

Sellenimeline koguteos ilmus 1927. a. jõuluku Tallinnas, võrdlemisi õhukene brošüür, mis sisaldab terve hulga kõige energilisemaid võitluslauseid uue kunsti ja uue ilmakäsitluse alal. Koguteos on pääasjalikult kriitiline, sisaldab palju artikleid, uurimusi: intelligentsi mõistest ja ajaloost (K. Freiberg), kunsti ja elu teineteisele suhtumisest (H. Reiman), teatrist, kirjandusest, kunstist. Ilukirjanduslik osa on väiksem ja osalt väljamaaline. Peale muu on koguteose väljaandjad osanud muretseda hulga väliskaastöid, näit. huvitava läbilõike vene uuemast kirjandusest (V. Serge), ajaliseltselt palju ulatavama, kuid konspektiivsema artikli Hollandi maalikunstist (Chr. de Moor). Lõpuks albumi illustreerimise on võtnud oma pääle eesti kunstnikud — kubistid (või konstruktivistid).

Esikohale on asetatud H. Barbusse'i

üks kirjanduslik manifest, sellega nagu tahetud alla kriipsutada, et rühm tahab Prantsusmaal hoogu võtnud ja laiali üle Euroopa levinenud Clarté-liikumisele lähedale hoida.

Tuleb väike piiridetõmbamine ette võtta. Poliitiline vasak liikumine seisab ökonoomilisel alusel. Miski pole sääl selgem kui see, et ilmakord tuleb ümber korraldada; ja nimelt nii, et enam poleks võimalik kapitali kogunemine eraomanduseks, kuna sealäbi rõhuv hulk töötavaid inimesi mingisugust varjuolu on sunnitud elama. Poliitiliselt on see küsimus päevakorral ja jääb niikauaks päevakorrale, kuni ta kuidagimoodi tegeliku lahenduse leiab.

Käesolev koguteos tunneb ka seda asjaolu, tunnustab seda ja kõneleb sellest, kuid siiski on tema pääprobleemid mujal.

Ta ei tegutse niipalju ökonoomiliste kui vaimliste küsimustega. Ja vaimlised küsimused, olgugi tihedas ühenduses ai-

nelistega, sisaldavad palju muud. Nagu tunnistavad sotsialismi teoreetikud, kaldub vaimline looming oma vasemikus anarhismi poole, s. t. autoriteetide hülgamise, loomingu vabaduse tunnustamise poole. See toob uuesti teatud mitmekesistava elemendi neisse ühtlustavatesse tingimustesse, mis peaksid valitusele pääsema töötavate inimeste vahel teatud normidena ainelistel aladel. Sellepärast on nad ka erinevad. Ja sellepärast on loomulik niihästi kõikide koguteose autorite poolt üksmeelselt kaitstav seisukoht, et kultuuriloomingu suun on individualistlik. Barbusse jõuab arvamisele, et tulevane loov isik peab olema sotsiaalselt teadlik individualist. Samuti K. Freiberg kaitseb ja oletab omapoolt, et sotsialismi võibki lugeda puhtaks individualismi tunnustavaks õpetuseks, kuna just üksikute inimeste ja nende hääkorra ning väärtuse kaudu õngi mõeldav ühiskonna hääkord ja väärtus.

Koguteos on esijoones huvitatud enam

jate, eriti üliõpilaste, huvidest välja minnes, võimaldatakse nüüd siiski samal päeval teoste kättesaamist. Kauemat ootamist mõjustab aga vahetevahel järgmine asjaolu.

Selgub, et tung raamatute järele pole igal ajajärgul ei ka iga päev sama. Tavaliselt eksamite eel ja semestri algul liigub raamatukogu ruumides rohkem üliõpilasi, niisamuti laupäeviti. Siis tulebki oodata „üle kahe tunni“, teinekord vähem. Kuid vastuoksa on juhu-seid, kus „riigimajanduslikult kahjutoov“ selleks määratud „üks tee-nija“ ootab sedeleid, et nende järele

„raamatuid üliõpilasile riieleilt toimetada“. Nõnda siis pole mingit põhjust „palgata kümnet inimest üliõpilaste teenistusse“. Oleneb veel, kuipalju on raamatute laenajate hulgas teataval päeval õppejõude, kellel loomulikult üliõpilaste kõrval eesõigus on raamatute saamisel. „Et üliõpilane nii kaua ülikoolis istub ja ei lõpeta kursust normaal-ajaga“, ei mõjuta seda raamatukogus istumine, oodates raamatuid, vaid ennem siis mujal istumine. Selle juures oleks väga soovitatav, et need 400 teaduslikku ajakirja, mis lugemisruumis vabaks kasu-

tamiseks asetatud, mitte ainult õppejõudude, vaid ka üliõpilaste huvi ärataks, mida seni märgata pole. Laenaja üliõpilane kasutagu „tundide kaupa ootamist“ nendega tutvunemiseks omal erialal ja argu piirdugu ainult „tarvilisema“ raamatu kättesaamisega, selleks on raamatukogul kui ülikooli õppe-asutusel laiaulatuslikumad ülesanded. Kõik väited põhjenevad Ülikooli raamatukogu ülesannete võõriti arusaamisel. See asutus pole „üliõpilaste“, vaid „ülikooli“ raamatukogu.

Fr. Puksov.

Fantaseeringud humaansusest ja mammonast.

Säen endale ühe küsimuse: mis siis teeb meie planeedil inim-kond raha (majanduslikkude) küsi-muste ja vaimu küsimuste lahendamiseks?

Et oma ebakompetentsust var-jata majanduslikes asjus, räägin sellest ainult neilt seisukohtadelt,

mida olen omandanud pool- või täisilukirjandusest. Ja mõtlen ai-nult selle peale, kuidas rikastu-mine hoolitseda saab vaesuse rõhuvuse vähendamiseks.

Ford on õelnud: iga tema töö-line peab saama niipalju palka, et tal väljavaated avaneksid en-

dale oma auto soetamiseks. Võib olla on see liialdatud soov, sest et ei tea kui mitmel tema töölisel on juba oma auto. Kuid tähtis on ikkagi, et suur rikkus nüüd tahab juba vabatahtlikult hoolit-seda oma sulaste heakäekäigu eest. Nüüd on aga tähele panna veel

vaimuinimeste tulevikust, eriti kunsti-loomajate tulevikust ja kunsti suunadest.

Ainult üht asja tasub koguteoses lähe-malt vaatlemise alla võtta. Oletades kunstivasemiku edaspidist teadlikkust, et ka tema kuulub töötajate kihti, kes maksva sotsiaal-ökonomilise korraga rahul ei tarvitse olla, võtab ta edaspidi (Barbusse'i järele) sihiks kehalise töö tegijaid endile lähendada. See lähene-mine sünniks kollektiivkunsti kaudu. Äärmiselt palju vasturääkivusi ja aru-samatusi on aga veel senini selle kohta, missugune peaks olema see kollektiiv-kunst. Kõige lihtsam oleks mõelda, et see on kunst, mis kunsti väärtusest taga-nemata oleks arusaadav kõigile töötajatele kihtidele. Harilikult aga lubab ja nõuab kunst takistamatut püüdu kõige kõrgemate saavutuste poole, mida inimi-vaim üldse suudab. Seda püüdu kait-sevad ka koguteose autorid individualismi pooldamisega. Sotsialistid aga just laidavad minevikukunstis egoistlikult in-

dividualistlikku eneseväljaarendamist. Nii peaks siis sündima niisugune mur-rang, et kunstnik ei oleks enam egoist-likkude huvidega, vaid mõtleks üldsuse pääle, ammutaks säält oma ideed. Sel-leläbi tunneks tema vastu huvi ka kogu üldsus, kes enesele tema loomingus vas-tukõlasid leiaks. Raskem on juba vormi küsimus. Selles ei leiduks vist ühtki tundemärki, mis oleks kollektiivne, mis mitte, ja nii võib siis selles minna mis-sugusesse suuna tahes. Kuigi (hooli-mata kõigist targutustest) iga tubli looja oma sisemise hääle järele käib, ja see sisemine hääle oleneb tema ilmavaatest, mis omakord on kõigest ümberolevast elust mõjutatud, seisab ta ühesõnaga palju enam elule lähedal kui iga teo-reetik-targutaja; siiski kisub just vormi otsimistes vanast tüdinemisel ja uuendamine tung teda uudisaladele ja katse-tamistele, mida ainult individualismi õigus ja võimalikult kõrgemate saavutuste kättevõitmise tung seletada lubavad.

Käesolevas koguteoses on näiteks mõtete tihedus, peensus, lakoonilikkus, ekspressionismist päritud hinge-väljaüt-lemise maneer arusaadav ja nauditav, aga ainult vaimuvasemikule, mitte keha-lise töö tegijale.

Ja nii see näibki olevat, et loomingus ja kunsti kõrgemate saavutuste nimel Barbusse'i nõue vist hüljatakse (lähene-mine vaimlise ja kehalise töö tegijate vahel). Tuleb arvata, et see ei olegi õigustatud nõudmine, et see ei ole tege-likult võimalikki.

Või tundub see nii ainult sellepärast, et vaimuvasemik oma alal on praegu juba vaba, kuna kehalise töö tegija olude sunnil on alles veel oma kitsa silmaringi juures ja ei saa kaasa tulla.

Käesolev koguteos on määratud, kor-dan, arenenud lugejatele, loojatele enes-tele (artiklid), kuna ilukirjandus ja maalikunst temas illustreerivad ainult katset murda meie oludes seniseid kirjanduse ja kunsti traditsioone, kuid enam vast

seda, et see heatahlikkus mingisugusest puhtast altruismist pole võrsunud, vaid vabrikuomanik on äratundmisele jõudnud, et tööline siis palju usinamalt ja palju paremat tööd teeb, kui ta on lähedatesse elutingimustesse asetatud. Kapitalil endal on kasu ja ka töölisel on kasu; kapitali kasu hakatakse aga muretsema tööliste kasude kaudu.

Räägitakse veel, et Ameerikas ei olevatki töölisliikumist. Ja seda sellepärast, et kokkuvoolanud jõud olevat tulnud sinna mitmest ilmakaarest ainult rikastuma. Neil virvendavat silme ees kiire jõukale jalale pääsemine, kes teab, isegi dollarimägede kokkukuhjamine.

Ja et ameerika kapital ise veel omaltpoolt seesuguse huvi õhutamiseks kaasa aitab, sedagi teame multimiljonäride Rockefelleri, Carnegi populaarsetest raamatutest, näit., milledes vaestest töölispoistest jutustatakse, kes oma energiaga määratule rikkusele välja

on jõudnud. See on muidugi kaasakiskuv mõte. Ja ka Fordi poolt toimetatav tööliskasvatus seab ideaaliks jõukusele pääsmist niisugusel kujul, et peab tekkima huvi alustatud joonel ikka kaugemale edasi minemiseks. Sel moel sumbutatakse kapitalivaenuline aktiviteet. Kui isegi vähepalgaline suurt varandust loodab, ei teki üldse hädaohtu olemasolevatele varanduse kuhjumistele.

Kuid et Ameerikas organiseeritud kapitalivastast töölisliikumist ei oleks, seda ei saa siiski uskuda. Kust on siis pärit need andmed, mis tüübilises praeguses ameerika paremas kirjanduses Jack London'il, Sinclair Lewis'il ja Upton Sinclair'il kõnelevad massilisest töölisviletsusest ja töölisorganisatsioonidest või vähemalt organiseerimiskatsetest. On siis vast ikkagi tõsi, et organiseerimine kommunismi ja isegi sotsialismi nime all on lihtsalt laialikihutatav ja karmilt hävitatav. Kui nii, siis on veel kolmas põhjus, miks seal töölisliiku-

mist pole. Ameerika on lai, teemasse mahuvad niihästi Ford kui ka žandarmeeriad.

Fordi kompromiss kapitali ja töö vahel ongi see uus meelietu- tavad leidis, mille ülekandumist Euroopa tööstustele nüüd hoolega tuleks oodata. (Sotsialistide nõuetes on ta vist üks põlisematest: hoolitsetagu tööliste inimvääriliste palgaolude eest.) Tööline peab saama puhkust, kasvatus, lõbus- tused ja osavõtmise õigused äritegevusest. Tööstus muutub nagu mesipuuks, milles pere sees elab ja milles igaüks ühevõrdselt taru eest hoolitseb. Kapitalist aga jääb ikkagi selle mesipuu kunin- gasmesilaseks edasi. Nii isevärki lahendusi võivad pakkuda kapi- tali ja töö ühised kooskombinat- sioonid.

Kuna niisugused ideed Ameerikas ringi lehvivad, ei tundu siinpool ookeani neist veel vähe- matki tuulukest. Vist võivad nad alles siis nähtavale tulla, kui kapital teatud määrast üle on

kunsti värskendamiseks kui tema kollektiivsemaks muutmiseks. On küll kalduvus käsitada aineid ja esile kutsuda tundeid, mis on omased uuele elutundele, kuid tihti on ained ainult keerulisemale, koolitatud hingeelule mõistetavad ja väljendusviis on nii tugevasti isikupärane, et võib öelda täie õigusega: autorid püüavad anda oma parema, kuid otsivad oma lugejaid väheste hulgas, vaimlise ülemiku seas. Nii nagu see alati jääb kestma, väljaarvatud ainult juhused, kus looja tuleb täiesti alt, tunneb seda ja selle tarvidusi ning huvisid, ning annab kunsti, mida tema ringkonnad mõistavad. See on ennemgi nii olnud ja jääb vist edasi.

Vaimline ülemik (-vasemik, intelligents) ja hääled rahva seas kipuvad jääma üksteisele kaugeteks.

On küllalt huvitav, kuidas hoolimata kõigest püüdlikkusest, ikkagi läbi lõövad loomupärased kalduvused ühede juures laia ümbrusega arvestada, teiste juures kunsti ja inimvaimu nimel ümbrus või- malikult kaugele maha jätta.

A. Kls.

Möödunud poolaasta tantsuõhtud „Vanemuises“.

Gerd Neggo tantsustuudio; Robert Roodi balletiõhtu; Alice Jürna tantsuõhtu.

Tartu, kes varem uhkeldand oma kunstimeelsuse ja kunstiarmastusega, kasvab viimasel ajal enam ja enam provintsiisimise samblasse. Kunstinäituseid oli siin ainult üks; teine „Pallase“ õpilaste oma — poolaasta kestel. Huvi teatri vastu on kahanemas. Ilma- kuulsused, kelle külaskäigud harilikult suuremates kultuurilinnades, satuvad siia liialt harva. Möödunud poolaastast võiks nimetada ainult paari võõrus- etendust, mis võimaldasid saada aimu kunstialade nõudlikumast tasapinnast.

Eriti vähe või kunstiliselt kaalult vähe võimaldus näha Tartus tantsukunsti alal. Esinesid: Gerd Neggo „Tantsustuudio“, Robert Rood oma õpilastega ja Alice Jürna iseseisva tantsuõhtuga. Ja kui ma ei eksi, on vist esinend veel Tiina Kapperi lastestuudio. See on kõik.

Kaks esimest esinemist olid eestkätt stuudiolaste omad, sest R. Rood tantsis ise oma kuulutatud balletiõhtul ainult osas eeskava numbrites; Alice Jürna, meie tantsijannadest kõige noorem nii aastate kui õppeaja tõttu, esines seega ükski isikuulatuslikkudes piirides.

Gerd Neggo stuudio esinemise puhul võisime kinnitada, et siin tehtav töö on ilusa ilme ja kunstilise kaaluga. G. Neggo näitas, et ta ka pedagoogina väärib tunnustust, ja et võib-olla just sel alal, stuudio juhatajana, ta suuremaid teeneid ja tagajärgi saavutab meie arenemist aland kunstitantsus kui ise tantsijana.

G. Neggo õpilaste esinemises võib märkida kahte kiiduväärt põhiomadust maitset ja intelligentsust. Õhtu pooled

tõusnud ja kogumise otstarve hakkab kaduma.

Kaevandustöölised Inglismaal kaotasid sellepärast, et kapital ennast küllalt suurena ei tundnud. Võib tekkida paradoksaalne ettekujutus, et sütt, võib olla ka leiba, ei tarvitata nii palju kui autosid. Puudub aga vist uuendusmeel, mis kaevandustöö alal täiendusi leiaks, tööstust tulukamaks suudaks teha, ja üheks uuendusmeele sümptomiks on ka tööliste olukordade uuendamise vastu tõrkumine ise.

Meie olukordadesse rännates teeks küll vist ainult nalja mõte, Fordi kavadest midagi siin proovimisele võetult näha. Kui vast mõni jahuvabrikant midagi sellelaadilist pähe võtaks. Muu aga sipleb enamasti võlgades ja mõtleb laenude saamisest. Ainult suurejoonelisele tööstusele näib see seni olevat tuluks. Väikeste kohta ei tea midagi. Niipea kui kerkib meil ülesse palgaküsimus, tekib hirm kogu vabariigi olemas-

olu pärast. Kõik on juba normeeritud ja iga palgatõstmise osutub tahtmatait palgavähendamiseks. Aga ometi peaks olema julgust uute meetodite leidmiseks meilgi. Muidu võib inimeste jõudude äratvitamine samasuguseks raiskamiseks muutuda, nagu võrdluseks mingi vahetpidamatu ühepõlvipidamine, pealegi ilma väetamiseta.

Kolmveerand sajandit tagasi olid meie mõisnikud kord juba tüübilised röövmajapidajad. Neilgi tuli lõpuks Fordi (!) põhimõtte vastu võtta ja asuda, ehkküll suure visadusega, tööjõu parandamisele töövõimelise ja tulunduse tõstmiseks. Nüüd peaks seda veel enam suudetama. Lõpuks on ju muidugi õige, et kõik heakäekäigu lootused ripuvad tööstusest, kaubandusest ja maatulundusest. Kuid kas veel nüüdki muude sisseseadete täiendamise kõrval kõige tähtsama mehhanismi, elavate inimeste, töövõime hoidmiseks iseäralise hellusega talitatakse? Ise pole ma seda veel peaaegu

kogenud ja ka ümbruses ei ole leidnud kuigi palju rõõmustavat, vaid ennem otse vastupidist.

Et inimesi parematesse oludesse viia, ei aita nähtavasti üksinda fordismist. See teostub alles seal, kus selleks enam mingisuguseid raskusi ei ole, ja on juhuslik nähtus. Olles pealegi omakasu peale rajatud, õpetab ta seda ka igale üksikule oma liikmele. Võib olla on küll kogu töölisliikumine algidukene sellest üldisest ülespüüdmisest, mille ülemised tippud on sama kvaliteedist, mille vastu tööline ise esialgul võitleb. Sotsialism kui õpetus nõuab küll majanduslikkude vahede tasandamist, aga kui palju on sotsialiste ses mõttes, on raske öelda. Kas on tööline sotsialist, kui ta paremaid elutingimusi nõuab; ei tea veel sugugi, kui kaugele ulatuvad tema soovid siis, kui need saaksid vabalt teostuda. Mammonakirekene sumbutab kergesti humaanse huvi teiste ligimete vastu.

Humaansus siis. See vast oleks

tantsud said ettekantud solistide poolt, mis olid õpilaste endi kompositsioonid. Ja need omalt poolt kinnitasid, et õpetaja ei suru end peale, vaid laseb õpilastel endil otsida ja leida ja et stuudio-aste seas on väljapaistvaid mitte üksi tantsus, tantsu tehniliste külgede valitsemises, vaid et neil on ka loovat fantaasiat, leidlikkust ja improvisatsiooni tantsides ja et nad suudavad juba näha omi tantse kujukais kompositsioones. Teatavasti on Gerd Neggo oma õpetuse saanud V. Labáni koolis, mis oli üks parematest Saksamaal. Seal omatud uue kunstitantsu põhiideed ja ilme on G. Neggo otsekohe ülekannud meile. Sealt eeskujudel koosneb ka G. Neggo stuudio tantsrühmast ja liikumiskooridest. Tartut külastas tantsrühm. Selle esinemises võisime näha nii plastilisi gruppipilte kui massilise liikumise rütmi, hoogu; massiliselt avalduva õuduse, rõõmu, kurbuse, hirmu ja segaduse karakteriseeringuid või nende nimetatud hinge olukordade edasiandmist massi tantsu

kaudu. Nii „Fatasmagoorias“ ja „Scherzo internales“, mis enne kõike mõjusid kui tantsu teatri plastilised stseenid.

Kui esinejatest üksikuid välja tõsta, siis küll Justa Kurfelti ja Boris Blinovi. Justa Kurfeltil on juba tantsijanna elastika, lavaline šarm, peenekoeline joonistus käte, jalgade ja keha harmoneeritud koostantsus, mille tõttu ta mõjub ehtsalt; talle elad ja naerad kaasa. Boris Blinov on jälle üksikuist meesõpilastest meie tantsustuudiotest, kellel kahtlemata on eeldusi tõusta kändvaks tantsijaks või partneriks balleriinile. Ta keha on painduv, liigutused elastilised, kuigi ta esinemises oli edvistav, mis ehk andestatav esineja nooruse tõttu.

Aga ka Labán - Neggo koolil on vooruste kõrval oma nõrkused. Pulhas abstraktnes tants — see oli Labáni, Wigmanni uus sõna kivinend tantsuvormidele uusi otsides. Nad laiendasid kunstitantsu vormilisi piire. Aga sealjuures tahavad nad jääda liialt

esikordsetena, liialt uutena. Kunsttants vähemalt G. Neggo ja A. Jürna (kes on saanud Wigmanni juures oma tantsukunstilise hariduse) juures kaldub liialt rütmiliseks gümnastikaks. Tõepoolest, sel tantsliigil võib olla väga suur kehakultuurne tähtsus. Siin arendatakse välja normaalne keha. Kuid kunsttantsuks on seda vähe. Rütmiliste abstraksete tantskompositsioonide puhul, milliseid ikkagi hindama peab kui harjutusnumbreid, nende järel alles peaks algama tantsukunst, kus ühendatud oleks kehatehnika loov fantaasia ja tantsu kui kunsti eriline väljendusmeel.

18. nov. oli „Vanemises“ Robert Roodi balletiõhtu. Peab aga tähendada, et R Rood ise esines pooltes tantsudes; üksinda ainult ühes tantsus, nii et ka see õhtu enne kõike stuudio-laste õhtu ilme jättis.

Robert Rood kutsuti sel sügisel „Vanemise“ tantsujuhiks, eestkätt opereti alale. Oli siis kahekordne huvi nimet. õhtu vastu, sest siin loomulikult pidid avalduma need alused ja see ilme,

kõige kohasem. Ta pole huvitunud otsekohe niivõrt rahast kui vaimlistest varadest ja õiglusest. Ta pole süsteem, vaid ilmavaade. Ta kvaliteet on enam tundelist kui ainuüksi mõistuslist laadi. Tuleb meelde prantsuse enneilmastõijase sotsialistide juhi Jean Jaurès tüüp. See jutlustas humanisust ja mõõdis kõiki asju ja kõiki küsimusi valjult ainult selle pleekimata südametunnistuse mõõdupuuga. Et humaanne ilmavaade talle sõda jõealusena laskis paista ja ta oma seisukohti sõjahadele kardetaval kujul hulkadele jutlustas, sai ta kellegilt fanaatiliselt patrioodilt kuuli pähe. R. Rolland on talle monumendi püstitanud, kirjandusliku teosega „Clerambault“. Humaansus on halastamatu õigluse fanatism, kuid mitte majanduslik. See on talle sama ühevääri-line kui iga muugi õigluse küsimus, ilma eelistamata. Sellepä-

rast peaks ta väga heade tagajärjedega majanduslikku laadi sotsialismile sobima, tehes teda vaimsemaks.

Kuid kui palju vett jookseb veel merre, enne kui seesugune loomulik ja avar, kõiki inimkihte üheväärselt käsitav ja nägev õigluse mõiste tungib läbi, kirjandusest välja, kus on ta praegune kodu, ja üksikutest jutlustajatest kaugeemale, esialgul vähemasti naisugusesse valitsevasse enamusse, kelle kaudu teostub õigusmõistmine, kasvatus, riikide sisemine korraldamine ja väline suhtumine, samuti majandusliku ja muu ühiskondliku elu peategevus. Kes teab? Montesquieu rääkis vabariigi võimaluste puhul, et inimesed peavad kõik enne teatud arenemisastmele välja jõudma. Vabariigid teostusid, kuna ühtlast arenemist pole siamaani. Riigivormi omaksvõtmiseks jätkus vähemast.

Siin peab jälle mõtlema, et on tarvis ühtlast arenemist. Siin juba tingimata, sest see ei puutu ainult mõnesse riigivormi, vaid kõikidesse inimestesse ja on juba vist nii vana kui inimese õigluse mõiste üldse. Kuidas see niimoodi teostubki, seda ei tea üldse. Käivad laiemad, värskemad puhangud siis, kui see vahest mõnd aega juba üsna ära on unustatud.

Kirjandusharrastajana võib kellapendlina kõikuda terve rea õigluse mõistete ja ideaalide vahel.

Vene ja osalt ameerika kirjandustes kistakse silmad ühiskonnaküsimuste pealt lahti ja kasvatatakse eetilisi meeli. Põhjamaalased Norrast ja Rootsist seisavad vahepeal ja jäävad uhketeks erakuteks, kellele ümbrus on vilets ja vigane, kuid siiski nähtav ja meeliharav. Saksa ekspressionism, puretud järeisõjaaegsete närvidega, oli peaaegu füsioloogiline avaldus aga

mida ja kuidas R. Rood oma ülesandest siin aru saab, kuidas seda teostada mõtleb ja mida temalt loota võiks.

Peaaegu tunnustama, see õhtu ei jätnud soliidset muljet. Kõige valusam oli, R. Rood lasi oma balletiõhtul nähtavasti oma stuudio sildi all esineda tantsijaid, kes esinesid parajasti restoran „Automaadi“ kabarees ja samade kabaree numbritega. Kui R. Roodil tähtis oleks olnud, et ta balleti üritusi siin tõsiselt võetakse, neile kunsti, maitse ja pretensioonidega lähenetakse, siis poleks ta lubada tohtinud, et ta balletiõhtule tulles satud kokku harilikkude kabareetantsijate ja -numbritega teiste numbrite seas.

Jäi mulje: R. Rood võib anda opereti tantsliikumistesse. Kas ka muud, rohkem? Lubage jätta siia küsimuse märk. Siin üksikuist esinejast väärivad esiletõstmist H. Mein ja H. Holm. Eriti esimene, kes esinenud ka „Vane-maise“ operetis. H. Meini balletlik elastilisus suudab luua juba kandva mulje. Tal on ka head eeldused püsima jääda sellele alale. Oma tantsu küpsuse võlgneb ta Litvinovale, kelle stuudio esinemisest saadik Tartus ta meile juba tuttav.

Tõsi küll, R. Rood pole ju Tartus viibinud kuigi kaua. Selle lühikese aja kestes on võimatu ühelgi juhatajal välja tuua ainuüksi omal õlgadel korralikku stuudioõhtut. Ja seda ei tohiks siis nõuda ka R. Roodi balletiõhtu puhul. Kuid ühte võib ometi kinnitada, selle ilme oli liialt segane. Plastiline oli „Idamaa“, pantomiimiline „Hiina templis“ ja väga reljeefne „Nukud“, hoogne „Mustlased“ ja elastiline „Masurka“. Need olid õhtu kandvamad numbrid. Üldse näib olevat R. Roodil kalduvus pantomiimi, kus ta kujukalt ja kõigile mõistvalt dramatiseerib.

12. det. esines Alice Jürna. Ta esinemine on suguluses Gerd Neggo tantsuilmega. Kuid ainult niipalju, et mõlemate tantsude koolis rõhutatakse rütmilist või plastilist gümnaastikat, keha kõigekülgselt väljaarenemist jne. Teise sõnaga, mõlemad on saanud oma hariduse Saksamaa moodsa tantsuteooria ja tantsuilme kohaselt V. Labáni juures; teise ilmes on aga Mary Wigmanni samad abstraktantsu mõisted. Kuid erinevad täiesti tantsimises. Kui Gerd Neggol on kool põhjalikum, kui ta maitse küsimusis nõudlikum, siis Jürna tant-

sib piiratuma tehnika, kuid suurema hooga. Ja maitstes ei ole ta nii nõudlik. Jürna keha joon on sale ja ta tants on hoogne, kuid vähe artistlik. Ta tantsib tantse, millede teemideks eestkäit mõistuse nägemused või siis karakteriseeringud.

Agas kui tahad, et tantsust mõjutatud saaks tunded, meeleolud, fantaasia hellad nägemused, siis Jürna tantsud pole need. Need on teises ilmes ju teiste hingeelu motiividel.

On õige lausuda, meie tantsijaist: ükski ei vii vaimustusse vaatajat. Vähe soojust, vähe hinge. Kõige mõjuvam oma tantsus on ehk E. Parts. Kuid oma mõju saavutab ta pealetükkivusega, mitte aga võites seda omale tantsu kõrge kultuursusega.

Meie kunsttants on noor. Ta on kaugel taga meie teistest kunstialadest, sest siin on võlta suutnud enestele tunnustuse kaks, kolm üksikut. Kuid on eeldusi — stuudiote tegevus, paljud õpivad väljamaadel, — et sarnane eba-väärne seisukord varstigi juba muutub. Alice Jürna on üks neist esimestest noortest, kes läbi murdnud tee tunnustusele arde, hoole, töö, enesedis-tsipliini ja kunstilise andumusega. J. P.

PEN-klubi osakond Eestis asutatud.

Tuntud vaimutegelaste rahvusvahelisel ühendusel¹⁾ puudusid kuni viimase ajani osakonnad Balti riikides. PEN-i peatsentraal asub teatavasti Londonis, kuna harutsentraale on kõigis Euroopa kultuurkeskustes: Berliin, Budapest, Oslo, Pariis, Room, Praha, Stokholm, Viin. Hilisemad juurdetulijad olid Jugoslaavia, Poola ja Leedu; viimased kaks ühtlasi esimesed Baltiriigid, kus asutati PEN-klube.

Sellest hoolimata on näit. Varšavi PEN-klubi avaldanud elavat tegevust, mis ka arusaadav kui mõelda Poola vaimuelu aktivismi ja ta intellektuaalsete kõrget kultuurastet. Mõõdunud aasta meelejäavamaks sündmuseks Varšavi PEN-klubi elus oli Saksa suurvaimu Thomas Manni külaskäik.

1) PEN = luuletajate, näitekirjanike, toimetajate-väljaandjate (editors), esseistide ja jutukirjanikkude rahvusvaheline ühing.

Missuguste tunnetega Thomas Mann võis langetada otsuse, tulla Poolamaale, seda on öelda raske, kuid teada on, missugustega ta sealt lahkus. „Vastuvõtt oli ületava paeluvusega“ — ütleb ta ühes viimases jutuaajamises. „Võtke seda sümboolina, kõrgeaoline meister“, — vastas talle keegi poola võimukandja. „Tee vastastikule arusaamisele on rajatud“.

Viibatud episood kõige paremini atesteerib PEN-liikumist. Jutujatkuks mainiksin vastuvõtu hiilgust, mis vahest mõnes teises Balti riigis ei oleks olnud mõeldav. Juba magamisvaguni trepil võtsid vastu isiksuse väärtusega külalise mitte ainult kunsti ja kirjanduse, vaid ka ajakirjanduse, teaduse ja Poola välisministeeriumi esitajad. Esimeses joones: ametlikud PEN-klubi déjeuner'd, diner'd ja rout'id, siis suur vastuvõtt saksa saatkonnas ning lõpuks Poola kul-

tuurelu läbilõike demonstreerimine väliskultuuri esitajale: väljasõit magnaadi krahv Branicki lossi pealinna lähedal, lunch liberaal-konservatiivse partei asutaja vürst Radzivilli linnamajas, ülikooli pidustused külalise auks, teatrites Manni „Geschichte einer Stunde“ lavastamine, Poola kirjastused annetavad talle omi iluväljaandeid, lõpuks kirjanduslik noorus kostitab külalist 400 aasta eest asutatud viinamajas veini, huumori ja poola espriiga ning rõõmutab teda vanade rahvuslike lauludega. Kõigis ringkonnas sama vaimustus ja südamlikkus: siin austati vaimu! Vaikin detailidest, sest kui harjumatu peaks küll paistma meie kodukoetud haritlasele see võõra mehe kohtlemine, kes on ju „ainult“ . . . luuletaja. See vahepala pole aga mõeldud etteheitena, sest miski ei tule üle õõ,

ka äärmiselt terav inimsusele kutsumine. Prantslased teavad Rousseau'ist saadik uut filosoofiat, Fourier'ist ja Saint-Simon'ist saadik kommunistlike süsteeme, humaanset Jaurès näol fanaatilist sotsialismi praktikat. Niisugune mees nagu Rolland näib ühevõrra võidetud olevat inimsusele ja ka suurimate vaimuinimeste-erakute üksildusunistustele. Clarté rühm ja mõned eraldi seisvad nimed (tean viimastest ainult Duhamel'i), need on uue inimsuse tutvustajad. Inglismaad ei tea, ei tunne. Galsworthy on patriitslik vaatleja, kes oma hea südame pärast kähetsab natukene, et ilmasõda rahva vaesust on tõstnud. Natuke poolt ja natuke vastu kõhklemist, ja siis

see ununeb ning esiplaanile jäävad jälle aristokraadi isiklikud mured. Shaw armastab siiski vist enam oma teravmeelsust kui sellel läbi ammutatud konsekvantse, on seega puhtam kunstniku tüüp.

Kui aga sattuda mõne niisuguse kirjaniku lugemisele nagu Peladon, d'Annunzio, sunnib lektüür mõisted murduma: ühelepoole täiesti kinnilukustatud silmaring, kuna täiesti piirita avarused teisele poole. Maailm paistab nagu läbi udu, selle vastu särab aga kunstilm. Humaansuse tundeid ei tunta, selle asemel aga kõige rikkalikum subjektiivse suunaga tundeeluskaala. Valitsevad uhkus, kuninglikkus ja küllus. Särav ja silmivangistav, järskute kontrastidega, suuremeel-

sustega, elupillamistega ja erandi-ideaalidega.

Pietistliku ideaaliteenistuse juurest sinna kirjusse ja ebamoraalsesse õhkkonda sattudes, astuks nagu jahedast kuuma ruumi. Kindlasti on kunstitöõdena viimased veetlevamad. Kuidas aga niisugused proosalised asjad nagu igapäevane elu ja kõige vähem inimõigustesse pühendatud inimeste kihid ilukirjanduses eesõigustatud kohale on jäänud, jättes kirjanduslikele teostele ikkagi kunsti-väärtused alles, kuid täiendades neid eetiliste ideaalidega, selles täname vast käärivaid puhanguid humaansuse suunas.

A. Kalamies.

ka õige kultuurõhustik „haritlaskonnas“ mitte. Leedu PEN-klubi on vist sama vana, kui Poola, ent kuulda tast palju ei ole olnud. Kuni läinud aastani puudusid täiesti tsentraalid Soomes, Eestis ja Lätis. Esimesena asutati PEN-klubi Soome, kohe selle järele Eestisse ja lõpuks ka Riiga. Nüüd on nad kõik ka Londoni tsentraali poolt tunnustatud. Kuna Läti ajakirjandus asjast teataval määral numbriga tegi, möödus meil vastava ürituse ellukutsumine täiesti tähelepanematult, vist seepärast, et asutajate poolt ei olnud võimaldatud ajakirjanikkudele pääsemist klubi koosolekuile. Klubi on mõeldud kinnisena, informatsioon, mis võiks huvitada üldsust, antakse liikmete kaudu.

PEN-klubi asutamiskoosolek oli detsembris l. a. „Pallase“ ruumides. Mag. Oras tutvustas kokkuleetud kirjanikke ja kirjandusteadlasi Londoni PEN-klubi põhikirjaga ja eelkäänud kirjavahetusega. Mõtte algatajaks oli meil nagu Soomeski proua Kallas. Keskoht jätab iga maa ühinguile täielise autonoomia, ainult kahes punktis on keskkoha põhikiri harutsentraalidele siduv: 1) liikmeiks kvalifitseerib tunnustatud seisukoht kirjamehena ja 2) klubil ei tohi olla mingit poliitilist ilmet.

Mingisuguseid kohustusi keskkoha vastu kanda ei ole, peale PEN-klubide põhilauses sisalduva: iga PEN-klubi tsentrumi liige saab eo ipso iga teise tsentrumi liikmeks. Siit selgub ka PEN-klubi liikmeks olemise tähtsus igale eesti vaimutegelasele, kes sõidab välismaale teiste maade kultuureluga tutvunema. Väliseestlased teavad ju jutustada mõndagi absoluutse võimetuse üle ligi pääseda näiteks inglise teatavasti omapäraselt enesesse sulet seltskonnale. Peale tutvumise keskkohast saadud materjaliga vahetati asutamiskoosolekul mõtteid, kaaludes väiteid asutamise poolt ja vastu.

Tähtsamaks vastuargumendiks on asjaolu, et noor klubi ei suudaks vastu võtta väliskülasti omal jõul. Läbirääkimiste tulemusena võeti vastu põhimõtteline otsus PEN-klubi asutada ning põhikirja üldjooned. Liikmemaks määrati minimaalne — 500 mk. Juhatusse valiti: esimeheks Joh. Semper (kuna Gustav Suits keeldus töörohke töttu), liikmeiks: lektor pr. Aino Suits, Aleks. Tassa (majaisa), mag. Ants Oras ja noortest J. Schütz. Klubi registreeritakse siseministeeriumis harilikus korras ja Londoni

keskkohas, mis juba sündinud. Klubi koosolekuid ühendatakse õhtusöögi või teelauaga. Esiialgu kasutatakse oma ruumide puudusel „Pallase“ külalaskust.

Teine PEN-klubi koosolek oli jaanuaris. Öhtu oli pühendet sõnade järjekorra küsimusele eesti keeles. Referaadiga esines Joh. Aavik, keda dr. Loorits täiendas. Läbirääkimistest võtsid osa lektor A. Suits, dr. Loorits, mag. J. Schwalbe, J. Aavik ja A. Anni, J. Semper, Fr. Tuglas ja V. Adams. Rulliti lahti probleemi keelekultuuriline (referendid), esteetiline (kirjanikud) ja psühholoogiline külg.

Mainimist pälvib klubi koosolekuil ilmnenud normaalne sõbralik vahetõde: mingit killunemist „keskureisse“, „noorureisse“ ja „vanureisse“, milliseid „klasse“ on püütud näha EKL-i koosolekuil.

Jõudumööda aidaku kaasa ka uus klubi äratundmisele, et kõik meie rahva vähesed põhiliselt-intellektuaalsed on loomulikud liitlased valitseva kultuurilageduse vastu. Selle kõrval aga ka, et kogu Euroopa, et kogu planeedi vaimutöölised võivad olla ja peavad olema liitlased.

Aeg saabub planetaarne.

Via.

Akadeemilisi teateid.

Ülikooli lõpetajad.

Arstiteaduskonnas on arstideksamid omandanud ja arstidiplomid omandanud järgmised üliõpilased: Tõnis Leisner (cum laude), Hans Pert (cum laude), Edgar-Eduard Peterson (cum laude), Nikolai Snamensky (cum laude), David Sorokin (cum laude) ja Erik Undritz (cum laude); Etta Brin, Vold. Bernhard Daiber, Fritz Dehn, Cäcilie Dembo, Moritz Graubner, Alma Jõa, Salme Jürisson, Georg Kaart, Karl Kljas, Michail Kljas,

Nikolai Krjukov, Alide Nevingi, Haim Sak, Jaan Siimann, Olga Sukmin, Ferdinand-Karl Tomson, Michail Troitski, Voldemar Vebel ja Friedrich Pender.

Farmaatsia-osakonna lõpetanuteks tunnustati: Leontine Kinna, Johanna Kriepenberg, Margarethe Metz, Aleksander Männik, Hermann Paris, Eduard Peterson, Hugo-Leopold Sögenpits, Robert Stokkeby ja Hans Vahtramäe (kõik cum laude); Ida Jurnas, Salme Pruuli.

Filosoofiateaduskonnas on stuudiumi ajaloo alal lõpetanud stud. phil. Helmi-Marie Ahilberg, Amanda

Hallik ja Otto Liiv mag. phil. kraadiga Eesti ja Põhjamaade ajaloo alal Marie Bernhoff ja Elisabeth Schmidt germaani filoloogial.

Majandusteaduskonnas omandasid vastavad lõpudiplomid: Heino Arumaa (Blaurück) — cum laude; Artur Bursy, Hildegard Eller, Linda Kustein, Johannes Levo, Paul Raudsepp, Amata Brigitta Suits, Rudolf Suba ja Robert Ülesoo.

Matemaatika ja loodusteaduskonnas omandasid vastavad lõpudiplomid Elvire Marie Heinmann (Einmann), Martin Ree ja Johannes Liigus matemaatika alal; Rosaline Ha-

gen ja pr. Erna Laarens loodusteaduse alal; Helmi Jutt, Adolf Pistohtkors ja Juhan Loskit keemia alal. Verner Meder tunnistati mag. chem. kraadi vääriliseks esitatud magistritöö: „Pölevkivi tuha tarvitamine sideainena“ põhjal.

Stud. rer. silv. Artur Rühl lõpetas magister rerum forestalium kraadiga.

Leedu ülikooli dotsent „Mikolajus Krašninis-Samarinas on tunnustatud Ü. S. par. 101 ja esitatud magistritöö: „Kwaniologische Angaben über das Litausche Pferd“ põhjal magistrikraadi vääriliseks loomakasvatuse erialal.

Uued dekaanid.

Vastavalt ülikooli seaduses par. 37 tähendatud nõuetele valisid läinud a. detsembris teaduskonnad omale uued dekaanid järgmiseks trienniumiks, s. o. 1. märtsist 1928. a. kuni 1. märtsini 1931. a. Nüüd on haridusminister uued dekaanid ametisse kinnitanud ja nimelt:

Usuteaduskonna dekaaniks — prof. H. B. Rahamägi, õigusteaduskonna dek. — prof. J. Ulots ja prodekaaniks (majandusteaduskonna osakonna jaoks) dots. R. Mark, arstiteaduskonna dekaaniks — prof. K. Konik, filosoofiateaduskonna dekaaniks — dots. K. Ramul, mat.-loodusteaduskonna dekaaniks dots. H. Perltz, loomaarstiteaduskonna dekaaniks — prof. K. Saral ja põllumajandusteaduskonna dekaaniks — prof. A. Mathiesen.

Teaduskondade sekretärideks

on valitud ja ülikooli valitsuse poolt ajaks 1. III 1928. a. — 1. III 1929. a. ülikooli seaduse § 37 alusel ametisse kinnitatud: usuteadusk.-prof. E. Tennmann, õigusteadusk. prof. K. Saarmann, arstiteadusk. prof. K. Schlossmann, filosoofiateadusk. dots. P. Treiberg, mat.-loodusteadusk. dots. A. Paris, loomaarstiteadusk. dots. J. Karlson ja põllumajandusteadusk. dots. A. Luksep.

Majandusteadusosakonna abisekretäriks valiti dots. K. Müller.

Õppeülesanded 1928. a. esimeseks pooleks.

Vastavate teaduskondade ettepanekul on Ülikooli Valitsus kinnitanud 1928. a. 1 p. a. järgmised õppeülesanded:

Prof. J. Tjutrumovile — kaubandusõigus ja protsess (üldkursus) 4 t. ja erikursus (majandusteadlastele) 2 t. ühes 1 t. praktikumiga.

Riigikohtu prokurör R. R ä g o — valitud peatükid kriminaal protsessist ühes praktikumiga 4 t. näd.

Dots. R. Mark — entsüklopeediline keemia 2 t. ühes 2 t. praktikumiga

Õppeülesandetaija H. S e p p — Eesti (majandus) ajalugu 3 t. näd.

Eradotsent V. Kupffer — majandusmatemaatika — 4 t. näd.

Prof. P. K õ p p — ühistegevus 2 t., mag. agr. E. Liik — väikeloomade kasvatamist 2 t. ja prof. J. v. Kennel — põllumajandusl.-zooloogiat — 4 t.

Õppeülesandeid arstiteaduskonnas

1928. a. 1. p. a. loevad õppeülesandel: prof. S. Loeve — farmakoloogiat ja toksikoloogiat — 4 t. näd. (farmatsöitidele) dots. J. Blumberg — Esimene sbi õnnetuste puhul — 1 t. näd.; eradots. N. Veiderpass. — Valitud peatükid galenilise farmatööstusest 3 t. ja 2 t., praktikumiga: prof. A. Rammul — Toiduainete keemia — 3 t.; prosekotor, dr. A. Valdes — Valitud peatükid patoloogilise anatoomiast 1 t. ja pat.-histoloogilist tehnikat, 2 t.

Ülikooli valitsuse ülesandel

loeb käesoleval poolaastal eradotsent dr. E. F ä h l m a n n — ekspordi-impordi tehnikat, 1 t. ja juhatab eramajandusteaduse seminari, 2 t. näd.; prof. emer. E. Schröder — eripatoloogiat, teraapiat ja diagnostikat, 3 t., ühes 2 t. praktikumiga, prof. emer. V. Gutmann — juhatab väikeloomade kliinikut 12 t. dots. J. Karlson — juhatab sisehaiguste kliinikut, 9 t. näd.

Lektor B. Pravdin

õpetab õigusteaduskonna üliõpilastele vene keelt ka käesoleval poolaastal ülikooli ülesandel 6 t. nädalas.

Loomaarst G. Tomberg

loeb käesoleval semestril 3 t. soovitatavat kursust steriliteedi üle.

Ametisse kinnitatud.

Dotsent dr. agr. Leo Rinne valiti möödunud semestri lõpul maaparanduse ja geodeesia õppetoolile erakorraliseks professoriks.

L. Rinne on ülikoolis tegevuses 8. veebruar. 1924. a. peale, esiteks dotsendi kohusetäitjana, siis dotsendina ülalnimetatud õppetoolil.

Dr. agr. kraadi omandas ta 3. märtsil s. a. pärast seda, kui ta oma doktori-väitekirja „Eesti madalsööde kõlblikkusest põllumajanduslikuks talmekasvatuseks rahulolevalt kaitsnud oli.

Põllumajanduslikkude riistade ja masinate dotsendi k. t. agr. Aleksander Luksep valiti ülikooli nõukogu poolt samale õppetoolile dotsendiks.

A. Luksep on põllumajandusteaduskonna organiseerimises ülikooli uuesti avamisel 1919. a. alates tegutsenud, peale oma eriala — põllumasinate tundmise — on ta õpetanud põllumajanduslikku ehitusteadust ja maaharimist, samuti fotografeerimist põllumajanduse üliõpilastele.

Ametiaega pikendati kirurgia korralisele professorile dr. med. Rud. W a n a c h 'ile ü. s. par. 57 alusel 3 aasta võrra.

Prof. dr. med. vet. Hans Richter valiti loomaarstiteaduskonna anatoomia, embrioloogia, histoloogia ja võrdleva anatoomia õppetoolile korraliseks professoriks 5 aastaks edasi.

Kinnitati veel ametisse: stud. med. vet. L e o W e s t m a n n — loomaarstiteaduskonna haavakliiniku noorema assistendi k. t., stud. med. vet. Friedrich Saar — sama teaduskonna anatoomiakabineti aj. abijõuks, stud. math. Aleksandra Sprantzmann põllumajapidamise kabineti aj. abijõuks, keemik Nikolai M a a s i n g — zootehnika katsejaama nooremaks assistendiks ja juba läinud semestri lõpul arst Valter Steinfeld haavakliiniku nooremaks assistendiks, ja mag. chem. J. Roth — mulla-teaduse ja agrikultuur-keemia kabineti vanema assistendi k. t., mõlemad arvates 1. dets.

Peale selle on hra Aleksei Melnikov haridusministri poolt kinnitatud kriminaalstika õpetaja kohusetäitjaks, arvates 1. jaan. 1928. a. kuni 1. juulini 1929. a.

Ühtlasi on temale lubatud esialgu õppekeelena tarvitada Vene keelt.

Dr. Edgar Peterson'i kinnitas ülikooli valitsus hospitaal-sisehaiguste kliiniku nooremaks assistendiks.

Teadusl. stip. mag. F. Leinbock

komandeeritakse kaheks kuuks Läti- maale liivlaste juurde etnograafia uurimise otstarbel.

Teadusl. stip. K. F. Kongo'le

pikendasli ülikooli valitsus stipendiumi 1/2 aasta võrra, arvates 1. jaanuarist s. a.

Mag. phil. Hans Roos

kinnitas ülikooli valitsus diplomituid edasiõppijaks ülikooli juurde pedagoogilise psühholoogia ja koolikorralduse alal, arvates 1. dets. s. a. üheks aastaks.

Ametist vabastatud.

Dotsent J. M a n n i n e n on haridusministri poolt tervististel põhjustel kolmeks kuuks, vastavalt tema palvele, ametikohuste täitmisest vabastatud.

Prof. N. M a i m on haigeks jäänud ja arstide ettekirjutusel vajab 2-kuulist puhkust.

Enese palvel vabastati ametist loomaarst Voldemar M a r t i n s o n haavakliiniku noorema assistendi kohustetäitmisest.

Eradotsent dr. G. S a b l e r on omal palvel käesoleval semestril õppetööst vabastatud.

Ametist lahkus operatiiv-kirurgia kabineti noorem assistent dr. Ellen F r e y.

Loomaarst Aieksander K o o v on omal palvel loomaarstiteaduskonna sisehaiguste kliiniku noorema assistendi kohustetäitmisest vabastatud.

Matem.-loodusteaduskonna sekretär dots. H. P e r l i t z on omal soovil nimetatud ametist dekaaniks kinnitamise puhul vabastatud ning tema asemele on uueks sekretäriks kuni 1. märtsini 1928 a. valitud dotsent dr. Aug P a r i s.

Majandusgeograafia õpetamine

piiakse sellekohasel teaduskonna otsusel, esimesest aastast järgmise aasta peale üle, mille tõttu selle aine efekandmine käesoleval poolaastal ära jääb.

Iseseisvuse 10. aastapäeva pühitsemise kohta

on Ülikooli valitsus moodustanud vastava ettepaneku esitamiseks komisjoni, kuhu on valitud prorektor prof. H. J a a k s o n ja dekaanid prof. K. K o n i k ja prof. H. B. R a h a m ä g i.

15. rahvusvaheline Geoloogia kongress

peetakse 1929. a. juulikuus Pretoorias (Aafrika) ära.

Ülikoolile on tulnud kutse nimetatud kongressist oma esitaja kaudu osa võtta.

250-dollariline stipendium.

Tartu Ülikooli valitsus teatab sellega, et Kolorado mäeasjanduse ülikool (Colorado School of Mines) on määranud ühe stipendiumi, mis 250 dollarit aastas või 1000 dollarit 4 aasta jooksul välja teeb, ühele Eesti kodanikule. Ülevalpidamine ja kõik teised kulud tulevad stipendiaadil endal kanda.

Kolorado ülikool valmistab mäeinse- nere ette, kes endid ka keraamika- ja tsemenditööstuse alal spetsialiseerida võivad.

Stipendium määratakse ainult haridusministeeriumi soovitusel isikule, kes end pärast oma kodumaal tööle pühenda- dada tahab.

Ligemad teated ülikooli sekretariaadis.

Pedagoogilised stipendiumid.

Haridusministeerium on määranud pedagoogilise stipendiumi 1. dets., s. a. stud. phil. Meinhard M e i u s i'le ja Tal- linna börsi-komitee stipendiumi saajaks on õigusteaduskonna poolt esitatud stud. rer. merc. Eduard P o o m.

Pedagoogiline stipendium on haridusministeeriumi poolt filosoofiatea- duskonna üliõpilastele H. S c h m i d t'ile ja G. S a a r'e'le kuni 1. veebr. s. a. pikendatud.

Auhinna teemid ühistegevuse alal.

Akad. Ühistegevuse Seltsi poolt on annetatud 1928. a. järgmised kolm teemi:

1. Raiffeiseni ja Schultze-Delitschi tüüpi laenuasutused Eestis (ühe tüübi ehitamise alused).

2. Piimaühingute ärikulud meil ja mujal (Daani, Soome, Läti).

3. Majandus- ja tarvitajateühingute likvidatsioonide põhjused.

1. auhinnaks on 10.000 mk., teiseks — 6000 marka.

Ülikooli raamatukogu tarvitamine.

Kuna ülikooli õpperaamatud võrdle- misi kallid ja palju tarvitamist leiavad, on tung nende järele Ülikooli raamatu- kogus võrdlemisi suur. Nii on mõne raamatu ootajate järjekord isegi üle kümne.

Eriliselt palju sõõrakeelsest kirjandu- sest loetakse saksakeelseid raamatuid, kuna venekeelsed, milliseid kõige enam omal ajal tarvitati, nüüd teisele kohale on jäänud.

See asjaolu laseb oletada, et täna- päeva üliõpilaskond venekeele valdami- sest juba eemale jääb ja enam saksa keele tundmisele siirdub, mis ka aru- saadav, kuna keskkoolides puudub vene keel.

Uued värvikandjad.

Läänemaa üliõpilaskogu on oma nime muutnud Lääne-Saare üliõpilaskoguks.

Uuest põhikirjast on endine välismärk — roheline-valge-roheline lint hoopis maha kustutatud.

Akad. selts „Ad. Scientiam et lucem“ on omale värvid võtnud välismärgina, nimelt mütsi ja lindi kujul.

Pärnumaa üliõpilaskogu äsja kinni- tatud uue põhikirja alusel on kogu liige- tel õigus kanda välismärki, milleks on kaheväriline lint (tumelilla-kollane-tume- lilla) ja värvimüts samades värvides ning hõbedane kajaka kujutus, mida võib kanda lindil ehk eraldi.

Suletud organisatsiooni värvide asjus

asus Ülikooli Valitsus ühe korporatsiooni palve puhul, lubada temale tarvitusele võtta ühe hiljuti suletud korporatsiooni (Kungla) värvid, järgmisele seisukohale: Jäädavalt suletud korporatsioonide või värvikandjate organisatsioonide värve ei või 10 aasta jooksul peale sulgemist teistele organisatsioonidele tarvitada anda.

Teadaanne.

Üliõpilaskonna välisloimekond sai Inglise üliõpilaskonnalt möödunud aasta lõpul küllasõidu kutse kahele eesti üliõpilasele (üks mees teine naisüliõp.) 4. märtsist kuni 10. aprill- lini. Sõitjad võtavad vastu Inglise üliõpilaskonna esitajad ja teised rahvusvahelisest üliõpilaskonnamisest hu- vitatud isikud. Kutse sihiks on või- maldada tutvuneda Inglise ja Walesi ülikoolidega, üliõpilastega ja üliõpi- laskonna esitajatega. Viimasel inglis- maal viibimise nädalal võimaldatakse osavõtt Inglise üliõpilaste aastakong- ressi, mis peetakse Oxfordis. Samuti võimaldatakse tutvuneda inglise kodu elu ja koostetega, vaatamis- väärsete linnade ja maakohtadega. Inglismaal viibimise ajal külalised mingisuguseid kulusid ei kannu. Sõit Inglismaale ja tagasi sünniks aga sõitja kulul.

Sarnane kutse on Inglise üliõpilas- konna poolt saadetud ka Läti ja Leedu üliõpilaskondadele.

Välisloimekond palub neid üliõpi- lasi kes sõidust huvitatud, pöörata lähemate teadete saamiseks kõige lähemal ajal välisloimekonna juhataja poole (kõnetunnid teisip. ja reedi 15— 16. Üliõpilasmaja III kord.)

Välisloimekond.

Vastutav ja peatoimetaja: V. Adams. Toimetuse sekretär: Ed. Roos. Liige: R. Palgi.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Peenmehhaanika töökoda ED. PIKKAND

GILDITÄNAV 3, TARTU.

Valmistan koolidele õppevahendeid ja töid tellija joonistuse järele.

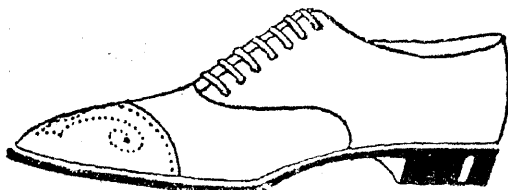
Parandan igasuguseid aparate.

HINNAD VÕISTLEMATA ODAVAD.

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET,

asut. 1895. a. :: Tartus, Küüni t. 4,

Soovitab jalanõusid kõrges headuses ning täieliku vastutusega töö eest.

Kõige maitsevamad toidud
üliõpilastele valmistatakse

KÜÜTRITÄN. Nr. 8

Söögisaal on avatud

Kella 8—22-ni.

Moe- pudu- ja pesuäri VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2. -- Kõnetr. 4-81.

Alaliselt suur valik: värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester- ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid hooaja moe-, pudu- ja pesukaupu.

Vihmavarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värves.

D. M. C. ja C. B. käsitööniite. - Võimlemise- ja hommickingi.

Botikuid ja kalosse. Igasugune korralik auruga **riietevoltimine.**

Hinnad võistluseta odavad.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Üliõpilastele 5—10 % hinnaalandust!